

LA INCREÏBLE COTITZACIÓ DE LES OBRES D'ART

La febre de l'art

Artistes, marxants, col·leccionistes i crítics, han convertit el pinzell en talonari i la pintura en inversions de capital. La paleta barreja valors estètics amb valors econòmics, mercat oficial amb mercat negre.

I. Roch/P. Solervicens

Els lliris, Van Gogh: 6.050 milions de pessetes; *Els gira-sols*, Van Gogh: 4.500 milions; *L'acròbata i l'arlequí*, Picasso: 4.000 milions; *Sortida en fals*, Jasper Johns: 2.200 milions; *La Bataïlla de Tetuán*, Dalí: 268 milions...

Aquests són els rècords d'una nova modalitat de competició no esportiva sinó cultural: el mercat de l'art té més d'un segle d'antiguitat, però des de fa un parell d'anys els pintors són notícia, no tant per les noves lectures que els crítics fan de la seva obra, o per la particular visió del món d'aquesta, com per les xifres rècord que estan assolint al mercat internacional. Hi va haver un temps en què els quadres s'admiraven; ara, el que deixa bocabadat són els preus que cotitzen. ¿Qui superarà l'actual llistó fixat en 6.050 milions de pessetes?

Qui aconsegueixi això, el nou rècord internacional, serà el nou gran geni mundial de la pintura. Perquè d'un mercat de xifres es tracta. De moment, el rànquing és aquest: Van Gogh té el rècord absolut; els seus col·legues impressionistes estan també molt ben situats al mercat; Picasso, rècord absolut pel que fa als mestres del segle XX; el tàndem Dalí-Miró, rècord entre els catalans; Tàpies, el millor situat entre els pintors catalans en actiu; *L'adoració dels reis d'Orient*, de Mantegna (vers 1465), el més ben situat entre els clàssics...

Qui marca les regles del joc en aquesta competició són les grans galeries internacionals. Els nous estadis on s'aconsegueixen els rècords mundials són les subhastes, sobretot les dues *stars* del sector: Sotheby's i Christies's. La teoria diu que les subhastes serveixen per a comprovar la cotització d'un artista i definir el valor real de les seves produccions al mercat. En realitat, marxants i col·leccionistes se serveixen de les subhastes per mantenir o augmentar la cotització de les seves peces, per a *col·locar* obres que haurien tingut una difícil sortida a través del mercat habitual de les galeries d'art. En darrer terme, les subhastes serveixen també per sondejar el mercat o per la promoció internacional d'un artista.

Perquè una subhasta sigui rendible, el preu final del quadre ha de ser alt. Però, per contra, interessa que el preu base sigui relativament baix. Del que es tracta és que, des de la sala de subhastes, *algú* faci pujar la cotització del quadre. Són aquestes petites argücies i la utilització del mercat negre —aquell que està al marge de les galeries— les que fan servir marxants, col·leccionis-

tes i artistes per marcar les regles del joc.

Codi secret

Entre subhastador i aspirants a compradors s'estableix un llenguatge imperceptible per a la majoria dels mortals, però molt ben codificat entre ells. Tocar el catàleg amb un bolígraf és senyal que el comprador vol pujar l'oferta, treure's el mocador vol dir renunciar al quadre, treure's les ulleres confirma l'oferta secreta acordada prèviament. Quan un dels dos contendents es toca la barbeta, està dient al contrari que en aquesta ocasió el deixa guanyar, però que el següent lot serà per a ell. Passar-se els guants d'una mà a l'altra, creuar les mans o, més senzill, picar l'ullet, són signes ben codificats a les subhastes.

La figura del marxant és imprescindible en la producció, valoració, difusió i comercialització de l'art. Les seves activitats bàsiques són la venda de valors consagrats i la confirmació de nous. Però des del moment que firma un contracte exclusiu amb un artista, el marxant està posant les condicions necessàries per crear un mercat especulatiu. Tot dependrà de l'habilitat amb què compra —quan l'artista no està encara gaire valorat— i revèn més tard, provocant o aprofitant l'alça de l'artista.

En aquest procés, el mercat negre adquireix un paper prou important. Marxants oficials i artistes poc coneguts estan d'acord que la venda de les primeres obres a baix preu i en gran quantitat popularitza l'artista i augmenta la cotització d'aquest al mercat oficial.

Hi ha escàndols sonats. Com el del marxant parisenc Michel de Bry, que va vendre al Betty Museum de Los Angeles el cap d'un guerrer grec per 280 milions de pessetes i que després no era tan antic com deien. Més tard faria el mateix amb un pretès model en miniatura del *David* de Miquel Àngel. O la venda, el juny passat, a París, de la col·lecció de pintura neoclàssica de l'ex-multimilionari americà Roberto Polo, que estava hipotecada. Tampoc no és la primera vegada que galeristes o subhastadors fan la vista grossa pel robatori d'objectes...

Avui, invertir en art és moda. Els grans genis de la pintura contemporània cotitzen xifres exorbitants, els artistes joves i els clàssics els segueixen de prop. L'antic col·leccionista d'art és ara un inversor més, com ho són les grans empreses, els potentats i les fundacions privades. El darrer fenomen

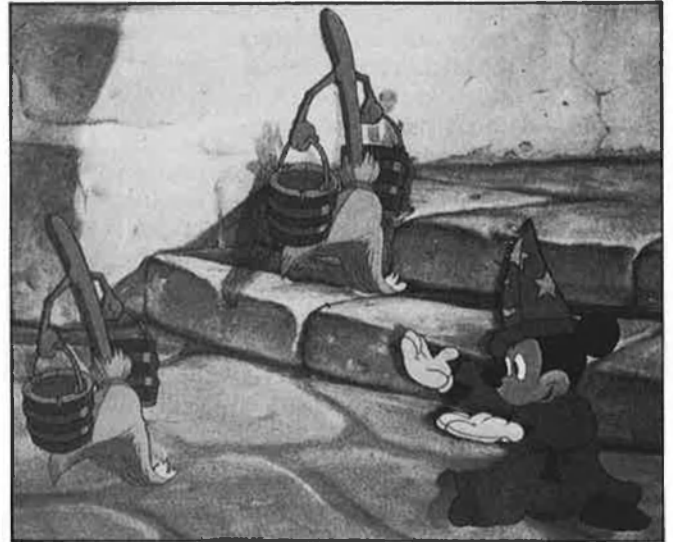
Picasso, Dalí i Tàpies, a l'alça.

Tots s'estimen Mickey

Fa una vintena d'anys que el mercat de l'art internacional no es limita únicament a les clàssiques pintures o escultures. El fetixisme i l'anomenat setè art (el cinema) ocupen una bona part de les subhastes i de les transaccions milionàries. Des de fa cinc anys els fotogrames, o art d'animació, de les pel·lícules de Walt Disney es fa lloc entre els objectes més perseguits. Les peces originals que abans es llançaven després del muntatge d'una pel·lícula o es venien com a *souvenir* publicitari per menys d'un dòlar ara són cercades i valorades en milions de pessetes.

Al capdavant d'aquest negoci, la casa de subhastes Christie's, a Nova York, manté quasi el monopoli del mercat amb dues subhastes a l'any (juny i novembre) i un 80% de tota l'activitat mercantil. L'any 1988 ha estat especialment bo per a aquestes transaccions on s'ajunten els diners i la fantasia dels dibuixos animats.

L'actual preu rècord del mercat de l'art d'animació es va aconseguir el passat mes de novembre a Nova York, on un col·leccionista canadenc va comprar un fotograma de Mickey Mouse en blanc i negre per 148.500 dòlars (17 milions de pessetes). Una altra peça, que havia servit per a fer la pel·lícula *The orphan's benefit*, es va vendre per 121.000 dòlars (14 milions de pessetes) en la mateixa subhasta. El rècord anterior a la subhasta de novembre s'havia fet en la del mes de juny, a la mateixa casa, amb 63.800 dòlars (7 milions de pessetes) per un altre Mickey Mouse en blanc i negre de la pel·lícula *The Mad doctor* pel qual

es van barallar fins darrera hora un marxant de Missouri i un col·leccionista canadenc.

El rècord previ al juny de 1988 era l'aconseguit al novembre de 1986 per un fotograma en color de la madrastra (amb la poma a la mà) de Blancaneu, pel qual van pagar-se 28.000 dòlars (més de 3 milions de pessetes). Pinotxo, Bambi i Alcía, entre d'altres, són alguns dels personatges que s'han revaloritzat extraordinàriament. □

Conxa Rodríguez

detectat és l'entrada, en el negoci de l'art, de les empreses japoneses, que inverteixen cada vegada més fort. No tant per la recerca de nous valors culturals que supleixin les pròpies mancances —com era el cas dels nord-

americans una vegada entraren en el mercat de l'art— com per una veritable febre inversora propiciada per la puja del valor del ien i l'augment de la riquesa privada al Japó.

Els grans magatzems Mitusokoshi

compraren *L'acròbata i l'arlequí* de Picasso a Christie's de Londres, i moltes grans empreses del Japó posseeixen grans col·leccions d'art que exhibeixen en públic com a símbol del seu potencial econòmic. Va ser també una empresa japonesa la que adquirí *Els gira-sols* de Van Gogh, en estreta competició amb l'empresari australià Alan Bond. Poc després, ell mateix adquiriria el que seria el quadre més car del món, *Els lliris* de Van Gogh. L'empresari l'instal·là al pis 51 de la seva Bond Corporation Holding Ltd. Tot i així, Bond no va aparèixer per la subhasta i va voler guardar durant un temps l'anonimat: la figura de l'agent penjat al telèfon i gesticulant, tan característica del món borsari, és també habitual a les sales de subhastes de renom.

Als Països Catalans, la Fundació Caixa de Pensions dedica uns 100 milions anuals —des de 1985— a la creació d'una important col·lecció d'art contemporani, de la qual els grups Dau al Set, i El Paso són els puntals.

Les administracions són també unes compradores en potència, deleroses d'omplir els nous i flamants edificis

Algunes còltzacions de pintura catalana

Dona a la nit	Joan Miró	360.000.000
La batalla de Tetuán	Salvador Dalí	268.575.000
Composició	Joan Miró	144.370.000
Dona i ocells	Joan Miró	86.000.000

El rànquing de la pintura internacional

		Millions de pessetes
Els lliris	Van Gogh	6.050
Els gira-sols	Van Gogh	5.000
L'acròbata i l'arlequí	Picasso	4.200
Al prat	Monet	3.000
Maternitat	Picasso	2.870
El pont del Trinquetaille	Van Gogh	2.656
Sortida en fals	Jasper Johns	2.200
Gàbia d'ocells	Picasso	1.785
Henry, el lleó	Anònim	1.709
Posta de sol	Van Gogh	1.709

dels respectius museus contemporanis d'art. El seu avantatge és el de dret de tempteig, segons el qual no els cal pujar a la subhasta per emportar-se la peça. La Generalitat de Catalunya va exercir aquest dret el novembre de 1987 per fer-se amb un dibuix de Ramon Casas, *Autoretrat* —1 milió de pessetes—, destinat al Museu d'Olot.

Val a dir que només quan l'administració compra o adquireix a través del tempteig una obra d'art, els ciutadans poden tenir la seguretat de veure-la exposada. Lluny de l'actitud dels vells col·leccionistes, l'actual inversor en art no troba cap raó per a exposar les seves propietats, ni tan sols com a deure a la societat. Els museus que ens esperen seran, doncs, els de les institucions privades, al servei d'interessos privats i corporatius, tal com confirmaren importants museòlegs de tot el món reunits recentment a Barcelona a instàncies de la Fundació Acta. Un fenomen que té molt a veure amb la mercantilització de l'art.

Tot aquest desgavell, per molt que pugui fer pensar el contrari, té la seva legislació: la Llei del 25 de juny del 1985 sobre el Patrimoni Històric i el Reial Decret del 10 de gener de 1986, que desenvolupa parcialment aquesta llei, ofereixen incentius fiscals sobre la compra, la tinença i la venda d'art contemporani. Però aquests avantatges són mínims si se'ls compara amb els que ofereixen altres legislacions europees.

Tot i així, sempre hi haurà qui farà de l'art un valor refugi, una inversió segura que li permet escapar dels controls fiscals i de la inflació. En un cas extrem, es pot afirmar que la màfia blanqueja part dels seus diners a través del mercat de l'art. Les possibilitats que ofereix l'actual legislació espanyola, i el fet que —al costat de l'estat— la gran col·leccionista hagi estat l'església, com també la bàrbara espoliació del patrimoni durant la dictadura, i el baix nivell cultural i econòmic, explicarien per què, malgrat tenir creadors brillants i reconeguts, el comerç de l'art i els grans marxants descobridors siguin de fora. A Europa, on l'empenta especuladora ha estat tan forta, es comercialitza ja la pintura i l'escultura religiosa, per a les quals s'havia guardat fins ara un cert respecte, si no oblit. El mateix es pot dir pel que fa a les peces arqueològiques i la ceràmica. L'art s'ha convertit en moneda de canvi. I no escapa a ningú que l'excés de consum que això comporta pot fer caure l'artista en una sobreproducció perillosa. □

Joan Miró va disposar la venda d'algunes obres del fons de la Fundació per a permetre el seu manteniment.

SUBHASTA DE 305 OBRES DEL PINTOR

Objectiu: Miró

Japonesos i anglesos han mostrat ja el seu interès a adquirir alguna de les obres de Miró que es vendran el 22 de febrer. L'expectació creada pot superar els 300 milions de pessetes que s'ha previst aconseguir.

C. R.

Cinquanta de les 305 obres que la Fundació Miró subhasta el dia 22 a través de la casa Sotheby's, s'han exhibit a Tòquio, Londres i Colònia per donar-les a conèixer als potencials compradors d'aquells països. El resultat d'aquesta prospecció, segons Sotheby's, ha estat molt bo. Cosa que fa pensar que es pot arribar a superar la xifra de 200 milions de pessetes en què s'han valorat aquestes obres gràfiques, el preu de les quals és molt més baix que el de qualsevol oli o pintura del mateix artista.

La Fundació Miró de Barcelona va decidir vendre 305 de obres Joan Miró per afrontar les despeses en sistemes de seguretat, que van fer fallida al robatori del passat mes d'abril, i al dèficit que arrossega la institució darrera-

ment. De cada una de les obres que eixiran a subhasta hi ha exemplars duplicats al fons artístic de la fundació, i hi figuren 166 gravats, 126 litografies i 24 llibres de bibliòfil de l'artista. La majoria pertanyen a l'obra gràfica del pintor creada en la dècada de 1960.

L'obra més cara de les que eixiran a la venda és *Eguinoxe* (1967), 75 exemplars numerats, valorada entre tres i quatre milions de pessetes. La segueixen altres aiguaforts com *Le Matador* (1969) 75 exemplars numerats i *Sonnambulle*, taxades entre dos i tres milions de pessetes. El preu que assoliran és encara una incògnita, però ben segur que no arribaran als 360 milions de pessetes que es van pagar per l'oli *Dona a la nit*, venut l'any 1986 a Sotheby's de Nova York i creat per Joan Miró l'any 1946.

Amb aquesta venda, que se celebra rà quan aquest número apareixerà als